

A SZÁMONKÉRÉS SZENVEDÉLYE

BOSNYAK ISTVAN: *Ellenversek, ethoszok.*
A szerző kiadása, Újvidék, 1977.

Vannak közlendők, melyeket semmiféle más műfaj nem tud magába fogadni, csak a vers. A kimondhatatlannak szénsavasán torkot szorító kimondásához csak a vers zártabb, szorosabb, nagyobb feszítőerőt elbíró keretei kínálkoznak. Bosnyák István azonban, aki — saját bevallása szerint — nem költő, csupán az alkalommal él, még a keményre kalapált tömör sorok exhibícióját is sokallja. Jelbeszédbe menekül, a „nem mondhatom el senkinek, elmondom hát mindenkinek” paradoxonát is megcáfolva. Mert nem mindenkire szól. Még csak nem is vájt fülűekhez intézi szenvedélytől sistergő szavait, hanem egy egészen kis baráti, vagy harcostársi körhöz, Domihoz, Mórihoz, T. O.-hoz, tele homályos utalással, titokzatosnak tűnő vonatkozásokkal, melyeket csak azok értenek, akikhez ezek a versek íródtak.

Az avatatlan olvasó nem sejtí, micsoda dráma játszódik le a számára rejtelmes célzások és utalások mögött. Nem tudja, miről van szó, következésképp nem a dráma tartalma vagy cselekménye tartja fogva. De az epigramma stílusát követő néhány soros ellentmondásos versek mégis csodálatosképp tökéletesen éreztetni tudják a bennük rejlő feszültséget. A kesernyésen felcsapó indulat, a számonkérés és szemrehányás szenvedélye, aztán a rezignált lemondás, s csak itt-ott a váratlanul felcsillanó remény az, ami kisüt ezekből a zárt sorokból, amelyek már azért is izgalmasak, mert érthetetlenek. Az embernek néha Stefan George versei jutnak eszébe, azokban volt ilyen megejtően szép az érthetlenség, s nyugtalanító a megfejthetetlen titok. A mondanivalótól függetlenül tehát, csak a szavak végső teherbíró képességét kihasználva hatnak Bosnyák István versei ebben a rejtőkódú feltárulkozásban.

Persze, csak annyiban lírai versek gyűjteménye a kis könyv, amennyiben a költő — mégiscsak ez a szó illik ide! — a magárahagyatottságát panaszolja, a társtalanságát valamiféle közös ügy után, az önérzetes személyi vallomás hangján:

*hívei kiköpték
nem azért mert langyosnak
nem azért mert langyosnak
azért mert nagyon is
forrónak találtattott*

Mindez csaknem mindig morális pozíciókról hangzik el. Ítéletet nem is mondva, csak éreztetve: gúnnyal és öngúnnyal undort és megvetést a banálissal, a hétköznappal, a közönséggel szemben. A szárnyszegettség tehetetlen dühe, az eseménytelenség mindent megbénító unalma bujkál a sorok között, Vitriolos persziflázok, s átköző parafrázisok váltják egymást ebben a végig irodalmi atmoszférát árasztó gyűjteményben, amelynek központi problémája, hogy „nincs a versnek életre hívója”.

S bár szerelemről is szó esik, nem kevesebb szenvedéllyel, mint az irodalomról, s olyan áhitattal, amihez a „mozduló herbáriumvirág” ad méltó befejezést, a kötet „életre hívója” merőben irodalmi.

Másképpen talán meg se született volna a négysoros fohász:

*élni és írni
fehér papíron
kenyéren és vízen
feketén*

S ez teszi, hogy mentegetőző bevezető és igazolást kereső utószó ellenére mégiscsak azt kell éreznünk: költővel van dolgunk.

HERCEG JÁNOS